

ಭಾರತದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಚಿಕಾಗೋ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಪರಿಣಾಮ

ಡಾ. ಹೆಚ್. ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲ

ಪರಕೀಯ ಆಡಳಿತದಿಂದಲೂ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದಾಸ್ಯದಿಂದಲೂ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಭಾರತವನ್ನು ಮೆಲೆತ್ತುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತತ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸ್ವಾಮೀಜಿ. ದೈವೀಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಒದಗಿಬಂದ ಚಿಕಾಗೋ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಭಾರತದ ಪುನರುತ್ಥಾನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿತು. ಈ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿಂತಕರೂ, ಬರಹಗಾರರೂ ಆಗಿರುವ ಇವರ ಹಲವು ಬರಹಗಳು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.



ಅಮೆರಿಕಾದ ದ್ವಿಶತಮಾನೋತ್ಸವ ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಂಬಂಧ ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಹೊಸ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತವರು' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ದೊಡ್ಡ ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಬಗೆಗಿನ ಉಲ್ಲೇಖ ಇಂತಿದೆ: 'ಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮಾಂತ್ರಿಕ ವಾಗ್ವಿತ್ತದಿಂದ ಶ್ರೋತೃಗಳ ಮನಸೆಳೆದು, ಅಮೆರಿಕದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಗುರುತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.' ಇದು ಸತ್ಯ ಕೂಡ. ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪ್ರಥಮರು ಸ್ವಾಮೀಜಿ. ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸುಮಾರು ಏಳು ಸಾವಿರ ಜನರಿದ್ದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶದಿಂದ

ಸಭಿಕರನ್ನು ರೋಮಾಂಚನಗೊಳಿಸಿ, ನಿರಂತರ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಸ್ವಾಗತ ಗಳಿಸುವುದು ವಿಧಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಹಿಂದೂ ಚಂಡಮಾರುತ, ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವಿನ ರಾಜ ಕುಮಾರ, ಯೋಧ ಪ್ರವಾದಿ, ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ ಅನುಭಾವಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸಿದುವು. ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಅಮೆರಿಕದ ವಿಚಾರವಂತರು ಅವರ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಸಂದೇಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು. ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ರೋಮೇ ರೋಲಾ ಅವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ: "ಅವರ ಶಕ್ತಿ, ಸೌಂದರ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಭವ್ಯತೆ, ಮಾತನಾಡಿದೊಡನೆ ದಿವ್ಯ ಸಂಗೀತದಂತೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಆಳವೂ ಶ್ರೀಮಂತವೂ ಆದ ಧ್ವನಿ ಸಭಿಕರ ದೊಡ್ಡ ಸಮೂಹವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡುವು. . . ಈ ಯೋಧ ಪ್ರವಾದಿಯ ಚಿಂತನೆ ಅಮೆರಿಕದ ಮೇಲೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಗುರುತನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು."

ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಉದ್ದೇಶ ಕೈಸ್ರಧರ್ಮವು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಹಿರಿಯರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾಗಿ ಸಭಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದುದು ಅಶ್ಚರ್ಯಕರ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಬಗೆಗೆ ಇದ್ದ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ, ತಾತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದರು. ಈ ಗೆಲುವು ಕ್ಷಣಿಕವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ ವೆಂಬುದು ಅನಂತರ ಅಮೆರಿಕದ ಮೆದುಳು, ಹಣದ ರಾಜಧಾನಿ ಎನಿಸಿದ ಬಾಸ್‌ಟನ್ ಹಾಗೂ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ ಸಂಚಲನದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಅಮೆರಿಕನ್ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಅವರು ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ ದಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವವರು ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಯವರಿಗೆ ಇದ್ದ ಭಾವನೆ ಮಾಯವಾಗಿ, ಗೌರವ ಮೂಡಿತು. ಧರ್ಮದ ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದರಿಂದ

ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಲ್ಲಿತ್ತು. ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸತೊಡಗಿದ ಆ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವ, ಅನುಭವವೇ ತಳಹದಿಯಾದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಚಾರವಂತರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆರಿವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಸಾಧನೆ ಅಲ್ಲ.

ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇನು?

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉತ್ತರದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು ಅವರ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಂಭೋಧನೆ! ಇದರಲ್ಲಿ ತಾವು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಸಂಘದ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ತಾಯಿಯ, ಕೋಟ್ಯಂತರ ಹಿಂದೂಗಳ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದುದಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ನೊಂದವ ರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಶ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಭಗವಂತನೆಂಬ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ನದಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ, ಮತಾಂಧತೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಕರೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಬಾವಿಯ ಕಪ್ಪೆಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಹೊರಗಿನ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚದ ಆರಿವಿಲ್ಲವಾಗಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತವಿಲ್ಲ; ಅಮೆ ರಿಕಾದವರು ತಮ್ಮ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮಗಳವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಅಭಿನಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭಾಷಣ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ. ಸ್ತ್ರೀಯ ರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ವಿವಿಧ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿ ತ ವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ವೇದಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ. ಕಾಲಾತೀತವಾದ ವಿಜ್ಞಾನದ ಗುರುತ್ವನಿಯಮಗಳಂತೆಯೆ ವೇದಗಳು ಆದಿ ಅಂತ್ಯ ಇಲ್ಲದವು. ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಶಕ್ತಿಯ ನಿತ್ಯತೆಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ದೇವರನ್ನು ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ದೇವರು ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಸಂಭಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯವ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಲನಶೀಲ ಆದರೆ, ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗದು.. ಮನಸ್ಸು ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯ. ಸಾವು ಒಂದು ದೇಹದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕ್ರಿಯೆ. ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದಾಗ ಮಾನವನಿಗೆ ಅನಂತ ಆನಂದದ ಸ್ಥಿತಿ ಲಭ್ಯ. ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪರಿ ಪೂರ್ಣತೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹಣ ಪಡೆದು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರವು ಪೂರ್ವದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನಗತ್ಯ; ಅಗತ್ಯವಾದುದು ಆಹಾರ. ನನ್ನ ದೇಶದ ದರಿದ್ರರಿಗಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಸಾಫಲ್ಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಯಹೂದ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ, ಎರಡರಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಬಾರದ್ದು ದುರಂತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ತತ್ತ್ವಪ್ರತಿಪಾದ ನೆಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಬೌದ್ಧರಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ, ಬೌದ್ಧರ ಹೃದಯ

ವೈಶಾಲ್ಯದ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಇವರ ನಡುವೆ ಮೂಡಿದ ಕಂದಕದಿಂದ ಬೌದ್ಧರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಕಳೆದು ಕೊಂಡರು, ಅವರು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ನಿಂತು, ಸಮಾಜ ಜಡವಾಯಿತು ಎಂದು ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಐದನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಐಕ್ಯತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಆ ಬಗೆ ಗಿನ ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಈ ಐಕ್ಯತೆ ಮತಾಂತರ ದಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯ. ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಪಾವಿತ್ರ್ಯ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ದಾನ, ದಯೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಸೊತ್ತಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ಉದಾತ್ತ ಮಾನವರು ಇದ್ದಾರೆ. ಯಾರೂ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ತನ್ನದೊಂದೇ ಉಳಿಯಲಿ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದಬೇಕಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ಧ್ವಜದ ಮೇಲೂ ಹೋರಾಟವಲ್ಲ, ಸೌಹಾರ್ದ; ವಿನಾಶವಲ್ಲ ಸ್ವೀಕಾರ; ವೈಮನಸ್ಯವಲ್ಲ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಎಂದು ಬರೆಯ ಲ್ಲಡುತ್ತದೆ. ಈಗ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಐದು ಭಾಷಣಗಳು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಗಮನಿಸೋಣ.

ಸಂಭೋಧನೆ

‘ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಹೋದರಿಯರೆ ಮತ್ತು ಸಹೋದರರೆ’ ಎಂಬ ಸಂಭೋಧನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆ ದದ್ದು ಅಮೆರಿಕಾದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಇತರರು ಬೇರೆ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವ. ಈ ಭಾವನೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕುಟುಂಬವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದಾಗ, ಆತ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ಒಗ್ಗೂಡಿ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ ಬೇರೆ, ಈ ಕುಟುಂಬ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ತನ್ನ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಕುಟುಂಬದೊಡನೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದ ಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿನವರ ಜೊತೆ ಇರುವಾಗ ತನ್ನ ಊರಿನವರ ಜೊತೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಧರ್ಮದವರ ಜೊತೆ ಇರು ವಾಗ ತನ್ನ ಧರ್ಮದವರ ಜೊತೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಹೃದಯದಾಳದ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ವಿಶ್ವ ಭ್ರಾತೃತ್ವದ ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಂಭೋಧನೆ ಸಭಿಕರನ್ನು ಆಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮವರೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ವಾದದ್ದು. ನಿವೇದಿತಾ ಹೇಳುವಂತೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಮುಂದಿದ್ದ ಶೋಕ್ತೃಗಳು ಒಂದು ವಿನೂತನ ಮಾನಸಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಯುವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶತಶತಮಾನಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಿಂದ ಶಾಂತವಾದ ಅನುಭವಸಾಗರವೇ ಇತ್ತು. ಪ್ರಾಚ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಚಿತ್ರಪ್ರವಾಹಗಳು ಎರಡು ಮಹಾ ಭಾವನದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದವು, ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಇದ್ದರು.

ಧರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂವಾದ

೧೮೯೩ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿಜೇತ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ಆರ್ಟ್ ಇನ್‌ಟೆಟ್ಯೂಟ್ ಈಗ ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು, ಆರ್ಟ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಆಗಿದೆ. ೬೦೦೦ ಜನ ಕೂರಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಭಾಂಗಣದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ೩೦೦ ಜನ ಕೂರುವ ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಸಭಾಂಗಣವಿದ್ದು ಅದು ಆರ್ಟ್ ಇನ್‌ಟೆಟ್ಯೂಟ್ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಫಲಕದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಬರೆದಿದೆ: 'ವರ್ಲ್ಡ್ ಕೊಲಂಬಿಯನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೊ ಸಿಷನ್ ಜೊತೆಗೆ ನಡೆದ ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ, ಅಮೆರಿಕ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಬಂದ ಹಿಂದೂ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು (೧೮೬೩-೧೯೦೨) ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ೧೮೯೩ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೧೧ ಮತ್ತು ೨೭ ದಿನಾಂಕಗಳ ನಡುವೆ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಯಶಸ್ಸು ಪಶ್ಚಿಮದ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವದ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಾದ ಏರ್ಪಡುವಂತೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೆರೆಯಿತು.'

ವೇದಾಂತದ ಸಂದೇಶ

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಸಂದೇಶವು ತನ್ನ ಇಳಿತದ, ಅವನತಿಯ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಪಾಡಿದ ವೇದಾಂತದ ಸಂದೇಶ. 'ಸತ್ಯ ಒಂದೇ; ಋಷಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುವರು' ಎಂಬುದು ಅದರ ಸಾರ! ಎರಡು ಲ್ಲದ ದೇವರು, ಆತ್ಮದ ದೈವಿಕತೆ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಏಕತೆ, ಧರ್ಮಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ ಎಂಬುವು ಅದರ ನಾಲ್ಕು ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳು. ಒಳಗಿನ ದೈವಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊರತರುವುದೇ ಧರ್ಮ. ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ನಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆಳಗೊಳಿಸಬೇಕು. ವೇದಾಂತವು ಕ್ರೈಸ್ತನನ್ನು ಉತ್ತಮ ಕ್ರೈಸ್ತನನ್ನಾಗಿ, ಹಿಂದೂವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಹಿಂದೂವನ್ನಾಗಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನನನ್ನು ಉತ್ತಮ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳಬೇಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಿದ್ದು. ಆಂತರಿಕ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಅಮೆರಿಕ ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚಾರ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಅದರಲ್ಲೂ ಡಾರ್ವಿನ್‌ನ ವಿಶಾಸವಾದ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿತ್ತು. ಮಾನವೀಯತೆ, ಅನುಭಾವಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವೊಂದರ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮೆರಿಕನ್ನರಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಮಾತು ಅಮೃತ

ಸಮಾನವಾಯಿತು. ಈ ಶಕ್ತಿಸಂದೇಶ ಪ್ರಾಚೀನವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ರೀತಿ ಹೊಸದಿತ್ತು. ಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ವಿವೇಕವಾಣಿಯು ಮಾನವತೆಯ ಭವಿಷ್ಯಧರ್ಮವನ್ನಾಗಿ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.

ನಿಜವಾದ ಭವಿಷ್ಯ

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಒಡೆದು, ವಿಶ್ವನೀಡಂ ಕಲ್ಪನೆಯು ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದಿದ್ದರು. (ಜಾಗತೀಕರಣ ಇಂದಿನ ವಾಸ್ತವ.) ಅದಕ್ಕೆ ಕುಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ದಾಟುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಗಳು ಅಗತ್ಯ. ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಧರ್ಮದ ದ್ವಜದ ಮೇಲೂ ಬಹುಬೇಗ ಈ ಮಾತುಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ: 'ಹೋರಾಟವಲ್ಲ, ಸೌಹಾರ್ದ' 'ವಿನಾಶವಲ್ಲ, ಸ್ವೀಕಾರ' 'ವೈಮನಸ್ಯವಲ್ಲ, ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ.' ಆಗಿನ್ನೂ ವಿಶ್ವಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದಿರದಿದ್ದರೂ, ನಿರಂತರ ಯುದ್ಧಗಳು, ಐಕ್ಯತೆಯ ಬದಲು ಒಡಕುಗಳು ಮೆರೆದಾಡಿವು. ಕ್ರೈಯ ಹಿಂಸೆ ದ್ವೇಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಹೂತು ಹೋದ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಎಂತಹ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಿರಬೇಡ!

ದೇಶಭಕ್ತಿ

ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ನೀಡುವ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ದೇಶಭಕ್ತಿ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳು, ಮತಗಳಿಂದ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ನಾನು ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ನಿಜವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ರೋಮನರಿಂದ ಓಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಹೂದ್ಯರಿಗೆ ಅವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪುಡಿಗೈದ ವರ್ಷವೇ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನೀಡಿದ್ದೇವೆ. ಅಳಿದುಳಿದ ಝುಝುಪ್ಪು ಮತೀಯರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ದೇಶವೇ ಮನೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರೈಸ್ತನು ಹಿಂದೂ ಅಥವಾ ಬೌದ್ಧನಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ; ಹಿಂದೂ ಅಥವಾ ಬೌದ್ಧನೊಬ್ಬ ಕ್ರೈಸ್ತನಾಗಿ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಇತರರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು; ಆದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಯ ಕಪ್ಪೆಯಾಗದೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬೇಲಿಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ವಿಶ್ವದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅನಿಸಿಕೆ ಅವರದು. ಭಾರತದ ಸಮನ್ವಯ ಭಾವವನ್ನು ಗೌರವ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರೆದುರು ಇಟ್ಟ ರೀತಿ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಚಾರಗಳು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಾವಿಯೊಳಗಿನ ಕಪ್ಪೆಯ ಕತೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಇತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ವಿಕಾಸವಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಬಗೆಗಿನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವೇದಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವಾಗ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವೂ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದು ಎಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಯಾವ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಗಳಾಗಿವೆಯೋ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಲ್ಲಿ ಭೌತವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ನಿಂತಂತೆಯೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಜೀವ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ, ಚಿರವಾದ ಆಧಾರಭೂತನಾದ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಆತ್ಮಗಳೂ ಯಾವ ಒಂದು ಆತ್ಮದ ತೋರಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಗಳೋ ಅವನನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದಾಗ ಧರ್ಮ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಇದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಅದು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಪದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬುದಲ್ಲ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದು. ಹಿಂದು ವಾದವನು ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೋ ಅದನ್ನೇ ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕೃತವಾದ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯುತ ವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ನಂಬುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದ ಧರ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನವೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ವಿಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಜಾಗೃತವಾದುದು ವಿಶೇಷವಲ್ಲ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೇಕರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಸ್ನೇಹಿತರಾದರು.

ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ಮಾನವ ಚೇತನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವೇದಾಂತ ಅಥವಾ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಯಾವುದರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇಂದಿನ ವಿಜ್ಞಾನದ ನವೀನ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿದ್ವಂದೀಯತೆ ಭಾಸವಾಗುವವೋ ಅಂತಹ ವೇದಾಂತ ತತ್ವದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಔನ್ನತ್ಯದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆ ಎಂಬ ಅಲ್ಪ ಭಾವನೆ, ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಪುರಾಣಗಳ ರಾಶಿ, ಬೌದ್ಧರ ಅಜ್ಞೇಯತಾವಾದ, ಜೈನರ ನಾಸ್ತಿಕತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಧರ್ಮವು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿ ಆಗದು.”

‘ಯಾರು ಹೇಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ; ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಬಂದು ಸೇರುವ ಪಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ’ (೪-೧೧) ಎಂಬ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಷಣದಲ್ಲೇ ಉದಾಹರಿಸುವ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಧರ್ಮಗಳ ನಡುವೆ ಸಹನೆ ಇರಬೇಕು; ಮತಾಂಧತೆ, ಸ್ವಮತ ಭ್ರಾಂತಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮನ್ವಯದ ಸತ್ಯವೇ ಭಾರತದ ತಾತ್ವಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿದೆ.

ಕೊನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಐಕ್ಯತೆಯ ಸಮಾನ ಭೂಮಿಕೆಯು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯ, ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ನಾಶದಿಂದ ಸಾಧಿತವಾಗದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಇತರರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಗೌರವಿಸಬೇಕು; ಆದರೆ ಮತಾಂತರ ಸಲ್ಲದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು.

ಆಚರಣೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ

ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ (ವಿಗ್ರಹಾರಾಧನೆಯಂತಹ) ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಳೆಯುವವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ: ಕ್ರೈಸ್ತ ಚರ್ಚಿಗೆ ಏಕೆ ಹೋಗಬೇಕು? ಶಿಲುಬೆ ಏಕೆ ಪವಿತ್ರ? ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮುಖವನ್ನು ಏಕೆ ಮೇಲೆತ್ತಬೇಕು? ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಗ್ರಹಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ? ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಕಾರಗಳು ಏಕೆ ಬರುತ್ತವೆ? ರೂಪು ಕೊಡದೆ ನಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಲಾರವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಿಂದುವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಾಗ ಬಾಹ್ಯಪ್ರತೀಕದ ನೆರವು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯ, ಪವಿತ್ರತೆ ಮೊದಲಾದ ಅಮೂರ್ತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲದೆ ಪರಿಭಾವಿಸಲು ಆಗದು. ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಅವಶ್ಯ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಆಚರಣೆ ಅಥವಾ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲ. ಇತರರ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಹಿಂದುವು ನಿಂದಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಐಕ್ಯತೆ

ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ನಾಶ, ಒಂದು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಐಕ್ಯತೆ ಸಾಧಿತವಾಗದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಒಂದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಚೈತನ್ಯದ ಚಿಲುಮೆಯೇ ಹೊರತು ಮತಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಕಂತೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಂದು ಧರ್ಮದವನು ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರವಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅವರು ಪೂರ್ವದೇಶಗಳ ಅಗತ್ಯ

ಮತಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅದು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಿಷನರಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಟೀಕಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮೀ ಜಿಯ ಭಾಷಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತಪ್ರಚಾರಕರ ವ್ಯಾಪಾರ ಕುಗ್ಗಿ ಅವರು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ, ಅಪಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ಕಲ್ಪನೆ

ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಬಗೆಗಿನ ಲಿಖಿತ ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ: “ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದಲ್ಲಿ, ಅದು ಕಾಲ ದೇಶಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರಬಲ್ಲದಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ತಾನು ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆಯೋ ಆ ದೇವರಷ್ಟೇ ಅನಂತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದರ ಬೋಧನೆಯ ದೀಪ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದವರಿಗೂ, ಸಂತರಂತೆ ಪಾಪಿಗಳಿಗೂ ದೊರಕುವಂತಿರಬೇಕು. ಅದು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅದು ತನ್ನ ವೈಶಾಲ್ಯ ದಿಂದ ತನ್ನ ಅನಂತ ಬಾಹುಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ, ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಪಶು ಪ್ರಾಯನಾದ ಕಾಡುಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಿ, ಇವನು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರನೆ ಎಂದು ಸಮಾಜ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಯಾರನ್ನು ನೋಡುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆ ಧರ್ಮ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಯಾರು ಹಿಂದೂಗಳ ಬ್ರಹ್ಮನೋ, ಝರತುಷ್ಟರ ಅಹುರ ಮಜ್ದನೋ, ಬೌದ್ಧರ ಬುದ್ಧನೋ, ಯಹೂದ್ಯರ ಯಹೋವನೋ, ಕ್ರೈಸ್ತರ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆ ಯೋ ಅವನು ನಿಮಗೆ ಈ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯ ಗತಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಿ.”

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ವನ್ನು ವಿಶ್ವಧರ್ಮದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಧರ್ಮ ವನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಅದೇ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಬಹುದೆಂಬ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಈ ಕಲ್ಪ ನೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಇತರರಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟರನ್ನಾಗಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗು ವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಒಂದು ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ, ‘ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸಫಲತೆ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮವು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವಂತಿಲ್ಲ; ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಹಿಂದೂಧರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವಂತಿಲ್ಲ’ ಎಂದರು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಧರ್ಮ ಹೊಂದಿದ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ವಿಶ್ವಸಮಾಜದ ಚೈತನ್ಯವಾಗಲಿರುವ ವಿಶ್ವ ಧರ್ಮದ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮಂಡಿಸಲೆಂದೇ ಧರ್ಮಸಮ್ಮೇಳನ ಆಯೋಜಿತವಾಗಿತ್ತೇನೋ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅವರು ಮಾತನಾಡಿ ದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ವೇದಾಂತವನ್ನೇ ವಿಶ್ವಧರ್ಮವೆಂದು ಕರೆ ಯುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾ ಯಿಸುತ್ತಿರುವರೇನೋ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು

ತಗ್ಗಿಸಿ ಹೊಸ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವರೇನೋ ಎಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವ ಅಪಾಯ ಇದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, “ವಿಭಿನ್ನ ಧರ್ಮ ಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿ; ಅವು ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು, ನಾಶಮಾಡಲಾರವು” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ದರು.

ವಿಶ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದೇಶ

ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಇರಾದೆಯಿಂದ ಆಯೋಜಿತವಾಗಿದ್ದ ಈ ಮಹಾ ಸಮ್ಮೇಳನ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಗತ್ತು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾ ನಂದರಂತಹ ಸಿಡಿಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಇರುವ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಾವು ಮತಪ್ರಚಾರಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಸರಿ ಎಂದು ಮುಖ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬರೆದುವು. ತಮ್ಮ ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷಗಳ ಭಾಷಣದಿಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ವಿಶ್ವವಿಜೇತರಾದರು, ಎಲ್ಲ ಚಿಂತಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆದರು. ಅವರು ಧರ್ಮ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಆದರ್ಶ, ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿದುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ಧೈಯವನ್ನು ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಉಸಿರಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣವಾಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ, ಆಶ್ರಯವಿತ್ತ ಭಾರತವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಗೌರವ ದಿಂದ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಮತಾಂಧತೆಯ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ರಕ್ತಪಾತಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ತುಂಬಿ, ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನೇ ನಿರಾ ಶೆಯ ಕೊಪಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿರುವ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನಗಾಣಿಸಿದರು. “ಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೊಳ ಗಿದ ಘಂಟಾನಾದವು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಮತಾಂಧತೆಯ ಹಿಂಸೆಯ ಮತ್ತು ಮನಸ್ತಾಪಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಘಂಟಾ ನಾದವೂ ಆಗಲಿ” ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ನುಡಿ ಇನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನ ಚಿಂತಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುರಣನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಭಾಷಣಗಳು ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕಾಡುಮನುಷ್ಯರ ನಾಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲೆಂದು ಮತಪ್ರಚಾರಕರನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿದೇಶ ಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಹೋಗಿ, ನಮ್ಮ ವೇದಾಂತದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಯೋಗ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಧ್ಯಾನ ವಿಧಾನಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಂಡಿವೆ.